

POSTANOWIENIE

Dnia 24 października 2018 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Agnieszka Piotrowska (przewodniczący)

SSN Katarzyna Tyczka-Rote (sprawozdawca)

SSN Bogumiła Ustjanicz

w sprawie z powództwa M. Ż.

przeciwko M. M. o zapłatę,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej

w dniu 24 października 2018 r.,

zażalenia powódki

na wyrok Sądu Okręgowego w Ł. z dnia 14 lutego 2018 r., sygn. akt III Ca (...),

**oddala zażalenie, pozostawiając rozstrzygnięcie o kosztach
postępowania zażaleniowego w orzeczeniu kończącym
postępowanie.**

UZASADNIENIE

Powódka M. Ż. dochodziła od pozwanej M. M. w postępowaniu nakazowym zapłaty kwoty 55 000 zł z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 22 czerwca 2016 r. na podstawie weksla gwarancyjnego *in blanco*, który – jak wyjaśniła w pozwie – był wystawiony w celu zabezpieczenia pożyczek udzielonych przez nią pozwanej i wszelkich należności wynikających z umowy o pracę, na podstawie której zatrudniła pozwaną oraz z uzupełniającej umowy z dnia 1 września 2015 r.

W dniu 7 października 2016 r. Sąd Rejonowy w P. wydał nakaz zapłaty.

Pozwana wniosła zarzuty od tego nakazu. Domagała się w nich oddalenia powództwa argumentując, że weksel miał zabezpieczyć jedynie roszczenia

powódki do niej wynikające z zawartej przez strony umowy o pracę - na wypadek jej rozwiązania i podjęcia przez pozwaną działalności konkurencyjnej i tylko do kwoty 3 000 zł. Zaprzeczyła też zaciąganiu u powódki pożyczek.

Sąd Rejonowy w P. wyrokiem z dnia 10 sierpnia 2017 r. utrzymał nakaz zapłaty w całości w mocy.

Ustalił, że powódka zatrudniła pozwaną w dniu 2 marca 2015 r. jako kosmetyczkę na czas nieokreślony. W dniu 1 września 2015 r. strony uzupełniły umowę o pracę zobowiązaniem pozwanej do pozostania w zatrudnieniu przez okres 2 lat i niepodejmowania działalności ani pracy konkurencyjnej przez okres roku od zakończenia umowy z powódką z zastrzeżeniem kary umownej w wysokości 3 000 zł. Umowa o pracę została rozwiązana przez powódkę w dniu 22 marca 2016 r. bez zachowania okresu wypowiedzenia z powodu porzucenia pracy przez pozwaną. W dniu 6 kwietnia 2016 r. pozwana podpisała oświadczenie, że do dnia 30 września 2016 r. spłaci zadłużenie w kwocie 3 000 zł i w tym samym dniu wystawiła weksel własny *in blanco*, który powódka uzupełniła w dniu 6 czerwca 2016 r. kwotą 55 000 zł z terminem płatności do 21 czerwca 2016 r. Sąd Rejonowy ustalił również, że powódka udzieliła pozwanej czterech pożyczek na łączną kwotę wpisaną w wekslu, z przeznaczeniem na remont dachu, na kaucję, na zapłacenie kary oraz na naprawę rozbitego samochodu. Strony pozostawały w bliskich relacjach i dlatego powódka nie wzięła pokwitowań od pozwanej. Sąd nie dał wiary pozwanej, że nie zaciągnęła pożyczek, ponieważ przyznała, że w jej życiu miały miejsce fakty wskazane przez powódkę, wiążące się z wydatkami.

W apelacji od wyroku Sądu Rejonowego pozwana zarzuciła bezzasadne pominięcie jej wniosków dowodowych i przekroczenie granic swobody przy ocenie dowodów.

Sąd Okręgowy w Ł. wyrokiem z dnia 14 lutego 2018 r. uchylił wyrok Sądu pierwszej instancji i przekazał sprawę do ponownego rozpoznania temu Sądowi. Uznał, że Sąd Rejonowy nie rozpoznał istoty sprawy na skutek pominięcia szeregu wniosków dowodowych pozwanej, zgłoszonych w reakcji na treść odpowiedzi powódki na zarzuty od nakazu zapłaty i w wykonaniu wezwania otrzymanego z sądu. Sąd Okręgowy zwrócił uwagę, że Sąd Rejonowy z jednej strony słusznie

uznał, iż na pozwanej spoczywa ciężar dowodu zawarcia umowy regulującej sposób wypełnienia weksla oraz faktu wypełnienia weksla niezgodnie z tą umową, a z drugiej uniemożliwił pozwanej dowodzenie jej twierdzeń. Sąd ten nie mógł jednak rozstrzygnąć sprawy nie ustalając podstawy wypełnienia weksla na kwotę 55 000 zł oraz tego, czy wpisana kwota jest zgodna ze zobowiązaniem, którego dotyczyła deklaracja wekslowa. Sąd wskazał na wątpliwości, jakie nasuwał materiał, którym dysponował Sąd pierwszej instancji i niewyjaśnienie spornych okoliczności, podkreślił też konieczność uwzględnienia przy wykładni art. 386 § 4 k.p.c. specyfiki postępowania apelacyjnego i ograniczonej kontroli jego prawidłowości, jaką zapewnia postępowanie kasacyjne. W rezultacie uznał, że doszło do nierozpoznania istoty sprawy, przy czym przeprowadzenie postępowania dowodowego prawie w całości w postępowaniu odwoławczym, z czym wiązałaby się ocena dowodów i czynienie ustaleń faktycznych bez zapewnienia stronom możliwości instancyjnej kontroli ich prawidłowości, oznaczałoby rozpoznanie sprawy w jednej tylko instancji.

W zażaleniu na uchylenie wyroku powódka zarzuciła naruszenie przepisów prawa procesowego – art. 386 § 4, art. 493 § 1, art. 217 § 2, 233 § 1 i art. 6 k.c. w zw. z art. 232 zd. pierwsze k.p.c. - mające istotny wpływ na treść tego wyroku.

Skarżąca wniosła o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w Ł.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Artykuł 394¹ § 1¹ k.p.c. przewiduje możliwość poddania kontroli instancyjnej Sądu Najwyższego prawidłowości uchylenia przez sąd drugiej instancji wyroku sądu pierwszej instancji i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania. Zadaniem Sądu Najwyższego w postępowaniu zażaleniowym jest zbadanie, czy sąd drugiej instancji prawidłowo pojmował przyczynę uzasadniającą wydanie orzeczenia kasacyjnego i czy jego merytoryczne stanowisko uprawniało do podjęcia takiej decyzji procesowej. Przedmiot badania dokonywanego na skutek zażalenia ogranicza zakres dopuszczalnych zarzutów i powoduje, że zażalenie powinno skupiać się na kwestionowaniu stanowiska, że wystąpiły przesłanki stosowania art. 386 § 2 lub 4 k.p.c. Prawidłowość merytorycznego poglądu

prawnego sądu drugiej instancji, odnoszącego się do materii będącej przedmiotem sporu w rozpoznawanej sprawie pozostaje zasadniczo poza zakresem kontroli zażaleniowej, z wyjątkiem oceny, czy miała miejsce nieważność postępowania. Poza tym wypadkiem ocena dokonywana przez Sąd Najwyższy przy rozpatrywaniu zażalenia przewidzianego w art. 394¹ § 1¹ k.p.c. powinna mieć charakter formalny, skupiający się na ustanowionych w art. 386 § 2 i 4 k.p.c. przesłankach uchylenia orzeczenia sądu pierwszej instancji, bez wkraczania w merytoryczne kompetencje sądu, który wydał orzeczenie kasatoryjne w postępowaniu apelacyjnym (por. np. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 7 listopada 2012 r., IV CZ 147/12, OSNC 2013/3/41, z dnia 15 lutego 2013 r., I CZ 5/13, OSNC-ZD 2014/A/4, z dnia 22 listopada 2013 r., II CZ 79/13, nie publ., z dnia 19 grudnia 2013 r., II CZ 86/13, nie publ., z dnia 9 stycznia 2014 r., V CZ 77/13, nie publ., z dnia 30 stycznia 2014 r., IV CZ 118/13, nie publ.).

Uchylając zaskarżony wyrok Sąd Apelacyjny powołał się na nierozpoznanie istoty sprawy. W wyniku utrwalonej wykładni nierozpoznanie istoty sprawy rozumiane jest jako wadliwość rozstrzygnięcia polegająca na wydaniu przez sąd pierwszej instancji orzeczenia, które nie odnosi się do tego, co było przedmiotem sprawy, bądź na zaniechaniu zbadania materialnej podstawy żądania albo merytorycznych zarzutów strony, do czego doszło z powodu bezpodstawnego przyjęcia, że istnieje przesłanka materialnoprawna lub procesowa unicestwiająca roszczenie (por. np. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 9 stycznia 1936 r., C 1839/36, Zb. Orz. 1936/315; z dnia 21 października 2005 r., III CK 161/05, LEX nr 178635; a także postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 15 lipca 1998 r., II CKN 838/97, LEX nr 50750, z dnia 23 września 1998 r., II CKN 897/97, OSNC 1999/1/22, z dnia 3 lutego 1999 r., III CKN 151/98, LEX nr 519260; z dnia 9 listopada 2012 r., IV CZ 156/12, Lex nr 1231340; z dnia 26 listopada 2012 r., I CZ 147/12, Lex nr 1284698 oraz z dnia 16 listopada 2012 r., III CZ 83/12 - publ. <http://www.sn.pl>).

Sąd Okręgowy przyjął, że nieuzasadniona odmowa przeprowadzenia zgłoszonych przez pozwaną dowodów mających za cel wykazanie nieprawidłowego wypełnienia weksla przez powódkę, odpowiada przesłance nierozpoznania istoty sprawy. Stanowisko to nie było prawidłowe, ponieważ – mimo niedopuszczenia szeregu dowodów – istota sporu została przez Sąd Rejonowy rozpoznana

merytorycznie także w tym zakresie, z wynikiem negatywnym dla pozwanej. Sąd Rejonowy uznał bowiem, że pozwana potwierdziła w swoich zeznaniach okoliczności faktyczne, które – według powódki – spowodowały prośby pozwanej o udzielenie jej pożyczek, którym powódka zadośćuczyniła. Wobec jednak oparcia rozstrzygnięcia w zakresie decydującym o zasadności powództwa jedynie na dowodzie z przesłuchania stron, mającym charakter subsydiarny i aktualizującym się jedynie w wypadku, kiedy inne dowody pozostawiły niewyjaśnione istotne okoliczności faktyczne (art. 299 k.p.c.), przy jednoczesnym pominięciu analizy innych dowodów, budzących, zdaniem Sądu drugiej instancji, zasadnicze wątpliwości, stwierdzić należało, że orzeczenie Sądu Okręgowego odpowiada prawu, ponieważ uchybienia Sądu pierwszej instancji wyczerpywały przesłankę uchylenia polegającą na konieczności przeprowadzenia postępowania dowodowego w całości w zakresie podniesionego przez pozwaną zarzutu wypełnienia weksla niezgodnie z porozumieniem i to wierzytelnością pieniężną, która nie istniała (art. 386 § 4 k.p.c.), stanowiącego istotę obrony pozwanej. Słusznie natomiast Sąd Okręgowy wskazał na kierunek wykładni art. 386 § 4 k.p.c., zgodnie z którym w wypadku, gdyby dowody o szczególnie poważnym i decydującym dla rozstrzygnięcia sprawy znaczeniu miały stanowić przedmiot rozpoznania i oceny dopiero w postępowaniu odwoławczym, przez co strony zostałyby pozbawione możliwości kontroli instancyjnej prawidłowości tych ustaleń, może okazać się konieczne uchylenie zaskarżonego wyroku także wówczas, kiedy pewne dowody drobne, o małej doniosłości lub dotyczące okoliczności niespornych, niewymagających w istocie dowodzenia, zostały w postępowaniu pierwszoinstancyjnym przeprowadzone. W niniejszej sprawie zachodziły przyczyny, które uzasadniały wydanie orzeczenia kasatoryjnego przez Sąd Okręgowy.

Z przytoczonych względów Sąd Najwyższy oddalił zażalenie na podstawie art. 398¹⁴ w zw. z art. 394¹ § 3 k.p.c.

Orzeczenie o kosztach postępowania zażaleniowego wynika z postanowień art. 394¹ § 3 w zw. z art. 398²¹ w zw. z art. 391 § 1 i art. 108 § 1 k.p.c.aj